

6. Соверда І. Ю. Застосування елементів йоги на заняттях з навчальної дисципліни "Фізичне виховання" зі студентською молоддю. / І. Ю. Соверда // *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. – № 5. – С. 248–251. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sns_2013_5_53

7. Формування здоров'я особистості в умовах навчального закладу: навчальний посібник / за заг. ред. Єрмакова С.С. Харків : ХДАДМ. 2012. – 146 с.

8. Шепеленко Т. В. Впровадження методики занять аеробікою з групами смг щодо забезпечення ефективності процесу оздоровлення / Т. В. Шепеленко, А. М. Буц, Л. С. Луценко // *Здоров'я, спорт, реабілітація*. 2015. – № 1. – С. 111-113. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hsr_2015_1_38.

Reference

1. Holovach, A. A. (2016). Vplyv zaniat z futbolu na formuvannia osobystosti studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. *Suchasni problemy zdorovia ta zdorovoho sposobu zhyttia u pedahohichnii osviti*. No 139. Tom II. 31-34.

2. Zhevaha, S. I., Bykova, H. V. & Arutiunov, S. O. (2009). Vplyv zaniat step-aerobikoiiu na formuvannia u kursantiv ta studentiv pozytyvnoho stavlennia do fizychnoi kultury. *Yurydychna psykholohiia ta pedahohika*. No 2. 145-153.

3. Klymenchenko, V. H., Horban, Y. Yu. & Makhonyn, Y. N. (2014). Puty povysheniya zainteressovannosti studentov v akademicheskikh zaniatiakh po fekhrovaniyu. *Problemy i perspektivy razvytiya sportyvnykh ihr i edynoborstv v vysshchikh uchebnykh zavedeniakh*. *Sbornyk statei mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii, Belhorod-Kharkov-Krasnoiarsk* : KhSAFK, 67-71.

4. Kryventsova, I.V. (2013). Efektyvnist vykladannia fekhrovannia shchodo formuvannia fizychnoi kultury osobystosti. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*. Seriya: Pedahohichni nauky. *Fizychno vykhovannia ta sport*. No112(4), 142-146.

5. Samokhvalova, I. Yu. & Meliushkina, V. V. (2016). Vplyv voleibolu na pokaznyky fizychnoho zdorovia studentok ahranoho universytetu. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii: zbirnyk naukovykh prats*. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. Mykhaila Kotsiubynskoho. Vinnytsia : TOV Planer. Vyp.1. 158-162.

6. Soverda, I. Yu. Zastosuvannia elementiv yohy na zaniatiakh z navchalnoi dystsypliny "Fizychno vykhovannia" zi studentskoii moloddiu. *Slobozhanskyi nauково-sportyvnyi visnyk*. 2013. No 5. 248–251.

7. Yermakov, S.S. (2012). Formuvannia zdorovia osobystosti v umovakh navchalnoho zakladu: navchalnyi posibnyk/ za zah. red. Yermakova S.S. Kharkiv : KhDADM. 146 s.

8. Shepelenko, T. V. Buts, A. M. & Lutsenko, L. S. (2015). Vprovadzhennia metodyky zaniat aerobikoiiu z hrupamy smh shchodo zabezpechennia efektyvnosti protsesu ozdorovlennia. *Zdorove, sport, reabyltatsiia*. № 1. 111-113.

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.8(128).29

Нечепорук Я. С.

кандидат педагогічних наук,

докторант кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Оніщук І. І.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри методики навчання іноземних мов,

Вінницький державний педагогічний університету ім. М. Коцюбинського

Усик Л. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Черкаський державний технологічний університет

Аніщенко І.М.

викладач кафедри іноземних мов, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

Василькевич С. С.

старший викладач кафедри методики викладання іноземних мов,

Рівненський державний гуманітарний університет.

Звоздецька В. Г.

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки та соціальної роботи,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ІНШОМОВНА ОСВІТА ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Поняття іншомовна освіта є соціально та історично обумовленим, тому науковці вважають необхідним у сучасних умовах переосмислення мети вивчення іноземних мов у вищій школі, формування додаткової мотивації до оволодіння іноземною мовою як засобом міжнародного спілкування. Іншомовна освіта відрізняється від навчання іноземним мовам: охоплює лінгвоосвітні цінності і смисли, формує соціально значущі якості, має системний характер, передбачає міжкультурне і міжособистісне спілкування у процесі пізнавальної, професійної діяльності. Розглядаючи іншомовну освіту з аксіологічної позиції, розуміємо її як цінність на рівні держави, суспільства і особистості. Умовою ефективності іншомовної освіти вважаємо взаємозв'язок державних та особистісних цінностей, що створює систему мовної освіти. Оволодіння іноземною мовою вважаємо елементом функціональної грамотності, професійної компетентності та інтегральною якістю особистості. Концепція базується на інтегрованому навчанні мови та культури відповідних країн, на діалозі рідної та іноземної культур. Мета такої освіти – навчання мови через культуру, культури через мову, формування *homo moralis*: людини із совістю, що розрізняє добро і зло, має високі стійкі моральні

орієнтири.

Ключові слова: іноземна мова, вища школа, моральні орієнтири, інтегроване навчання, умови ефективності, професійні компетентності.

Нечепорук Я. С., Онищук И. И., Усик Л. Н., Анищенко И. М., Василькевич С. С., Звоздецкая В. Г. Иноязычное образование как научная категория в контексте подготовки будущих педагогов. Понятие иноязычная образование является социально и исторически обусловленным, поэтому ученые считают необходимым в современных условиях переосмысления цели изучения иностранных языков в высшей школе, формирование дополнительной мотивации к овладению иностранным языком как средством международного общения. Иноязычное образование отличается от обучения иностранным языкам: охватывает образовательные ценности и смыслы, формирует социально значимые качества, имеет системный характер, предусматривает межкультурное и межличностное общение в процессе познавательной, профессиональной деятельности. Рассматривая иноязычное образование с аксиологической позиции, понимаем ее как ценность на уровне государства, общества и личности. Условием эффективности иноязычного образования считаем взаимосвязь государственных и личностных ценностей, создает систему языкового образования. Овладения иностранным языком считаем элементом функциональной грамотности, профессиональной компетентности и интегральной качеством личности. Концепция базируется на интегрированном обучении языку и культуре соответствующих стран, на диалоге родной и иностранной культур. Цель такого образования - обучение языку через культуру, культуры через язык, формирования *homo moralis*: человека с совестью, что различает добро и зло, имеет высокие устойчивые нравственные ориентиры.

Ключевые слова: иностранный язык, высшая школа, нравственные ориентиры, интегрированное обучение, условия эффективности, профессиональные компетентности.

Yana Necheporuk, Iryna Onishchuk, Liudmyla Usyk, Iryna Anishchenko, Svitlana Vasylykevych, Valentyna Zvozdetska. Foreign language education as a scientific category in the context of future teachers' training. The concept of foreign-language education is socially and historically conditioned, therefore, scientists consider it necessary in modern conditions to rethink the purpose of studying foreign languages in higher school, to form the additional motivation for mastering a foreign language as a means of international communication. Foreign-language education differs from learning foreign languages: it covers educational values and meanings, forms socially significant qualities, has systemic nature, provides for intercultural and interpersonal communication in the process of cognitive and professional activity. Considering foreign-language education from an axiological position, we understand it as a value at the level of the state, society, and personality. We consider the relationship between state and personal values to be a condition for the effectiveness of foreign-language education that creates a system of language education. We consider acquiring the knowledge of a foreign language to be an element of functional literacy, professional competence, and the integral quality of the individual. The concept is based on integrated teaching of the language and culture of the countries concerned with the dialogue between native and foreign cultures. The purpose of such education is language teaching through culture, culture through language, the formation of *homo moralis*: a person with a conscience, which distinguishes between good and evil, has high stable moral principles.

Keywords: foreign language, higher school, moral principles, integrated education, conditions of efficiency, professional competence.

Постановка проблеми. В умовах глобальної інформатизації сучасного суспільства відбувається збільшення обсягу інформації, оновлення всієї сукупності знань про навколишній світ, в тому числі і соціокультурних, серед яких знання суспільно-політичного та соціально-культурного характеру займають значне місце. Необхідність використання цих знань в освітніх, професійних і особистих цілях вимагає від студента закладу вищої освіти здатності працювати з інформацією іноземною мовою [1, с. 800–802].

Поняття іншомовна освіта є соціально та історично обумовленим, тому науковці вважають необхідним у сучасних умовах переосмислення мети вивчення іноземних мов у вищій школі, формування додаткової мотивації до оволодіння іноземною мовою як засобом міжнародного спілкування. На думку науковців, в Україні мовна освіта визнана одним із найголовніших складників вищої освіти [2]. Під час реформування вищої освіти в Україні і рішення проблеми підвищення якості підготовки сучасних фахівців, на думку Я. Булахової, особливого значення набуває рівень підготовленості з іноземної мови для виконання різноманітних функцій: реалізації міжнародних проєктів, використанню іншомовних інформаційних джерел в професійній діяльності. Тому іншомовна освіта є ознакою інтеграції системи вищої освіти України в загальноєвропейський освітній простір [3, с. 5–9].

Аналіз актуальних досліджень. Сутність іншомовної освіти полягає у тому, що вивчення будь-якої нерідної мови має супроводжуватись вивченням культури народу. У зв'язку з цим доцільно розглядати іншомовну освіту як лінгвокультурну освіту, результатом якої має стати багатомовність громадян суспільства, які, на думку О. Круглій, усвідомлюють свою приналежність до певного етносу, а також здатних самовизначитись у світі [2]. Науковці [4; 5; 6] вважають, що навчання нерідній мові не тільки формує здатність у студентів практично користуватися іноземною мовою та користуватися у різних соціально-детермінованих ситуаціях, а й залучати студентів до іншого образу свідомості [6, с. 35]. Як результат навчання іноземної мови науковці розглядають сформовану (на певному рівні) у студента «мовну картину світу», типову для інофона (носія іноземної мови). Окрім того виокремлюють уміння вирізняти мотиви особистості та розуміти носія іншого мовного «образу світу», які дозволяють студенту здійснювати «когнітивні дії», притаманні носіям іншої національної культури [5, с. 280]. Важливо, щоб у когнітивній системі студента були побудовані вторинні когнітивні конструкції-значення, котрі співвідносилися б зі знаннями про світ представника іншої лінгвокультурної спільності [4, с. 270].

Сутність іншомовної освіти, як зауважує Н. Гальськова, взаємозалежна від сутності процесу й результату навчання іноземним мовам і розвитку особистості того, хто навчається засобами освітньої дисципліни «Іноземна мова». Формування лінгвоутворюючих цінностей і смислів, особистісних якостей, передбачає урахування зв'язків інститутів і суб'єктів процесів і явищ, серед яких: міжкультурне і міжособистісне спілкування, пізнавальна, професійна діяльність рідною та іноземною мовами [4, с. 27–32].

Виклад основного матеріалу. «Іншомовна освіта» як наукова категорія була введена до наукового обігу в 90-і роки ХХ століття Є. Пасовим з метою заміни словосполучення «навчання іноземним мовам» на дефініцію «іншомовна освіта». Подібні думки висловлював німецький науковець ХІХ століття К. Магер, який зауважував, що «по-перше, ми навчаємо не мови (в свідомості вчителя – граматики, лексики і фонетики), не тільки мови і не стільки мови, скільки чогось іншого; по-друге, «навчити» мови людину взагалі не можна: можна навчитися мовленню, засвоїти його, оволодіти ним» [7, с. 115]. Науковець визначив навчальну та освітню мету іноземної мови: навчальна (уміння спілкуватися, володіти комунікативною компетенцією) й освітня (виховання духовності людини). Є. Пасов розглядає іноземну мову з урахуванням освітніх можливостей як «освітню дисципліну», що має потенціал та сприяє розвитку людини як індивідуальності [8, с. 221].

Подібної точки зору додержуються й інші науковці. Так, іншомовна освіта розглядається як цілісний педагогічний процес навчання й розвитку студентів засобами змісту іноземної мови, котра забезпечує пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну, комунікативну діяльність та має вагоме значення у формуванні особистості. Перспективу розвитку іншомовної освіти дослідники вбачають в аналізі ретроспективи, виявленні позитивних моментів, орієнтації на сучасні вимоги [9].

Цікавою для нашого дослідження є позиція Н. Шверун [10] щодо розуміння сутності феномену іншомовної освіти студентів, котрий характеризується автором як процес кваліфікованого опанування нерідної (іноземної) мови. Важливим аспектом в іншомовній підготовці студентів науковець визначає переваги такого підходу – можливість реалізації індивідуальної зацікавленості студента, а також викладача [10, с. 194].

У досліджуваній період проблеми іншомовної освіти досліджували зарубіжні науковці. Так, О. Козловський (A. Kozłowski, 2006) зауважує, що ефективно опанування іноземною мовою відбувається за умови постійного практичного застосування мови в конкретних життєвих ситуаціях [11, с. 137–145]. Е. Дебене (E. Debaene, 2005) у докторській дисертації «Вибір підручника. Теорія та практика оцінювання матеріалів для навчання іноземної мови» (Choosing a Coursebook. Theory and Practice in the Evaluation of Foreign Language Teaching Materials) (2008 р.) визначає поняття «іншомовна освіта» як «раціональний спосіб формування умінь і навичок у студентів працювати з іноземною фаховою літературою для підвищення рівня професійної підготовки, адаптації студентів до сучасних умов майбутньої професійної діяльності» [12, с. 210].

У науковій літературі (С. Суворова, О. Овсянникова) поняття «іншомовна освіта» розглядається в таких аспектах: як цілісний педагогічний процес, як цінність, як діяльність, як результат. Іншомовна освіта як цілісний, спеціально організований педагогічний процес характеризується цілеспрямованістю, закономірністю, керованістю. Іншомовна освіта як цінність розглядається на трьох рівнях: на рівні цінностей-відносин, що розкривають значення комунікативної поведінки; на рівні цінностей-знань, котрі розкривають значення і сенс культурологічних, країнознавчих та лінгвокраїнознавчих знань; як елемент культури, що посідає провідне місце серед національно-специфічних компонентів культури; як засіб трансляції культури; на рівні цінностей-якостей, які розкривають значення і сенс індивідуальних, особистісних, комунікативних, статусно-позиційних якостей особистості студента. Іншомовна освіта розглядається як діяльність характеризується такими параметрами: наявністю суб'єкт-суб'єктних відносин у процесі міжкультурної комунікації; універсальністю даної діяльності як системи. Іншомовна освіта характеризується як пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, комунікативна і перетворювальна діяльність. Результатом іншомовної освіти є сукупність відповідних компетенцій: комунікативної, міжкультурної, соціокультурної, пізнавальної [13].

Серед інших ознак іншомовної освіти науковці (М. Тадеєва, 2011) визначають такі параметри: антрополого-педагогічний, котрий відповідає за формування особистості; аксіологічний, із диференціацією категорій цінностей за рівневими ознаками (державна, суспільна, особистісна); організаційно-систематизуючий, якісно-ціннісний, із диференціацією результатів іншомовної освіти за рівнями (індивідуально-особистісним, суспільно-державним, загальнолюдським) [14, с. 12].

Ці положення конкретизуються іншими науковцями, які додержуються думки, що іншомовна освіта – цілісний, спеціально організований педагогічний процес, що носить закономірний, цілеспрямований, керований і поступальний характер. Як педагогічний процес він є безперервним, детермінований суспільством, культурними та історичними умовами, вимогами до рівня підготовки студентів з іноземної мови. Як діяльність іншомовна освіта характеризується такими параметрами: статусним становищем як форми відношення суб'єкта до полікультурного соціуму, до взаємодії різних культур і субкультур; актуальністю і ситуативністю розв'язуваних педагогічних завдань і співвіднесеністю з навчальною діяльністю. Результатом іншомовної освіти є сукупність відповідних компетенцій: комунікативної – мовна діяльність відповідно до цілей; міжкультурної – міжкультурна комунікація; соціокультурної – знання в галузі іншої культури, традицій країни; пізнавальної – ефективність освітньої діяльності з іноземної мови [8, с. 6].

Подібної точки зору щодо поняття іншомовної освіти додержується О. Коротун, яка розуміє його як цілісний, організований процес навчання й розвитку майбутніх фахівців у межах дисципліни «іноземна мова». Іншомовна освіта передбачає пізнавальну діяльність студентів через зміст і засоби іноземної мови, що позитивно впливають на їхнє професійне і культурне збагачення та творчий розвиток. На думку науковця, специфіка іншомовної освіти полягає в оволодінні майбутніми фахівцями мовою народу та його культурою. Виховний аспект іншомовної освіти спрямований на духовне збагачення особистості на основі розуміння власної та іноземної культури. Іншомовна освіта включає чотири процеси: пізнання, спрямоване на оволодіння культурологічним змістом культури іншої країни, мовою як частиною культури [15].

В. Гаманюк, спираючись на ідеї Т. Ковальової, наголошує на тому, що вивчення іноземної мови не є суто технічним процесом: крім знань граматики, лексики, синтаксису, необхідно також розуміти психологію співрозмовника, мати уявлення

про його культурні цінності, про його світ. Доцільно розуміти іншомовну освіту як лінгвокультурну освіту, результатом якої має стати багатомовність громадян суспільства, що усвідомлюють свою приналежність до певного етносу, а також здатних самоідентифікуватись у світі. Погоджуючись з думкою Є. Пасова [7, с. 224–227], В. Гаманюк зауважує, що змістом іншомовної освіти має виступати культура іншої країни, котра вивчається у взаємодії з рідною та іншими світовими культурами. При такому підході у студентів формується нове світобачення, готовність і здатність жити і працювати в сучасному світі, успішно здійснювати різні форми спілкування з носіями інших лінгвоетнокультур. Двомовність і багатомовність відомі з давніх давен [16, с. 210–250].

На початку XXI століття відбулося розширення понятійних меж іншомовної освіти [14, с. 11–12], що стало пов'язуватися з такими поняттями як «лінгвокультура» і «менталітет», «особистість» і «мовна свідомість», «компетенція» і «здібність», «саморозвиток» і «самонавчання особистості». Розширення поняття «іншомовної освіти» і заміна об'єкта наукового і дидактичного вивчення «мова» на категорію «лінгвокультура» зумовило зорієнтованість іншомовної освіти на кінцевий результат – формування міжкультурної компетенції і здібностей особистості до міжкультурної комунікації [17, с. 63].

Тотожними поняттями до іншомовної освіти науковці визначають такі: плюрилінгвізм, білінгвізм, мультилінгвізм тощо. Терміни «полікультурна», «мультикультурна» і «багатокультурна», а також «міжкультурна» та «інтеркультурна» освіта часто розглядаються як тотожні поняття, а іноді в них вкладається дещо інший зміст. Так, В. Гаманюк, спираючись на ідеї Г. Дмитрієва послуговується термінами «поліетнічна або багатоетнічна освіта», мета яких – сприяння гармонії між етнічними і національними групами, а також, погоджуючись з І. Лощенкою, зауважує, що поліетнічна освіта вирішує проблеми гуманізації відносин між людьми, що належать до однієї етнічної групи, але й до різних соціокультурних груп [16, с. 245].

Вперше визначення сутності поняття здійснено авторами міжнародного «Педагогічного словника» (Лондон, 1977), які запропонували визначити поняття як відображення ідеалів культурного плюралізму у освіті. Аналіз історичного розвитку цього феномену здійснила В. Гаманюк, яка вважає, що лише наприкінці XX століття полікультурна освіта сформувалася у окрему наукову галузь. Внутрішня свобода та можливості самореалізації кожної особистості у сучасному світі сформували потребу у полікультурній освіті. Ми погоджуємося також з трактуванням терміну (О. Шіріна) «полікультурна освіта», що визначається як поняття «multicultural education», котре з'явилося у 70-х рр. XX століття. Сутність полікультурної освіти, її цілі та функції розкрито у Міжнародній енциклопедії освіти й визначено як: «освіта, що включає організацію і зміст педагогічного процесу, де представлено дві або більше культур, що відрізняються за мовною, етнічною, національною чи расовою ознакою». В «Енциклопедії освіти» (В. Кремень) наголошується, що сутність полікультурної освіти у світовій педагогіці визначається завдяки таким підходам: акультураційному (встановлення гармонійних відносин між представниками різних етнічних груп); діалоговому (ґрунтується на ідеях культурного плюралізму); соціально-психологічному (формування ціннісно-орієнтаційних схильностей, комунікативних і емпатичних умінь) [18, с. 691]. Що стосується Європи, то у методичній і науково-педагогічній літературі термін «полікультурна освіта» у калькованому перекладі з англійської майже не використовується. Зміст цього терміна передається через поняття «міжкультурна освіта», наприклад у Німеччині це «Interkulturelle Ausbildung», але сутність обох понять є тотожними [16, с. 249].

Розвиток сутності поняття іншомовної освіти на початку XXI століття визначається демократичними змінами, євроінтеграцією. Посилюється значення поняття «плюрилінгвізм» у межах підходу Ради Європи (РЕ) до навчання мов у окремому суспільстві. В документах Ради Європи зазначається, що плюрилінгвізм відрізняється від мультилінгвізму тим, що передбачає знання певної кількості мов або співіснування різних мов у окремому суспільстві. Мультилінгвізм досягається шляхом диверсифікації мов та з метою заохочення студентів до вивчення більш ніж однієї іноземної мови [19, с. 119]. Плюрилінгвізм розглядається науковцями у контексті плюрикультуралізму. Супутнім до іншомовної освіти є також поняття білінгвальна освіта. Потреба у вільному володінні більш ніж однією іноземною мовою на території країн Європейського Союзу (ЄС) представників різних етнічних груп перетворює білінгвізм на початку XXI ст. із явища лінгвістичного у важливий принцип організації мовної політики Європи і створює новий напрям – білінгвальну освіту [20, с. 189–192].

Існує також інший підхід до розуміння поняття «білінгвальної освіти», що визначає її як процес навчання студентів, які вивчають мову більшості в своїй країні або регіоні, одночасно опановуючи декілька немовних дисциплін іноземною або нерідною для них мовою [21, с. 212]. Білінгвальна освіта передбачає навчання двома мовами одночасно. Така ситуація може скластися, коли державними є декілька мов або у країні істотно відчувається присутність однієї з них або перехід до нових методів навчання, міжкультурного діалогу, розширення кругозору [22]. Розвиток сутності поняття «іншомовна освіта» в досліджуваний період здійснювались під впливом зарубіжних досліджень та практики викладання іноземної мови в зарубіжних країнах [20, с. 189]. Як наслідок суспільно-політичних і соціально-економічних перетворень в Україні на початку XX століття з'являється поняття «мовний плюралізм». І. Соколова зауважує, що мовний плюралізм найбільш розповсюджений за таких структурних поєднань мов: англійська (ІМ1) + німецька (ІМ2); англійська (ІМ1) + французька (ІМ2); німецька (ІМ1) + англійська (ІМ2); французька (ІМ1) + англійська (ІМ2); «мова країни-сусіда» (ІМ1) + англійська (ІМ2) [23, с. 163–170]. На початку XXI століття поняття іншомовної освіти набуває нових значень і характеристик, що відображають новітні підходи до опанування іноземними мовами у всьому світі та обумовлюються процесами євроінтеграції. До таких понять належать «мультикультурна освіта», «багатомовність», «білінгвізм», «мультилінгвізм». Поняття «мультикультурна освіта» підтримується багатьма науковцями (Atwater M., Banks J., Gollnick D. Тадеєва М.) [24; 25; 26], які мають різні погляди щодо досліджуваної категорії. Одні з них базуються на культурних характеристиках різноманітних груп, в той час як інші підкреслюють соціальні проблеми [14, с. 11–12]. Ще одним поняттям, що з'явилося на початку XXI століття та є похідним від поняття іншомовна освіта, є міжкультурна комунікативна компетенція, що розглядається як результат іншомовної освіти та визначає міжкультурну спрямованість навчання іноземної мови, а також виокремлюється науковцями як стратегічна мета іншомовної освіти в сучасних умовах полікультурного глобального світу. Сутність полягає в позитивному ставленні, толерантності та довірі, знанні принципів і правил міжкультурної комунікації, вмінні розуміти і взаємодіяти з представниками

різних культур. Формування міжкультурної комунікативної компетенції студентів передбачає отримання і усвідомлення знань про свою й інші культури (мову, історію, мистецтво, традиції, поведінку тощо) та необхідних навичок та вмінь спілкуватися з представниками інших культур [27, с. 63]. Іншою характеристикою іншомовної освіти є багатомовність; вперше питання багатомовності з'явилося у науковій літературі на початку ХХ ст. (М. Браун «Міркування щодо питання багатомовності», (1937)) [28, с. 115]. Науковець розглядає багатомовність як «активне, збалансоване і досконале володіння двома і більше мовами»; виокремлює природну багатомовність (притаманну від народження), і штучну багатомовність (набуту в процесі навчання). Спираючись на погляди М. Брауна, Д. Саєра, Л. Вайсгербера, О. Першукова та Ж. Кошкіна визначають позитивні впливи багатомовності на становлення і життєдіяльність людської особистості [29], німецький лінгвіст Л. Вайсгербер [30] акцентує увагу на певних негативних наслідках на когнітивно-пізнавальну сферу у процесі іншомовної освіти. Термін багатомовна освіта (Multilingual education) з 1953 року використовується ЮНЕСКО як тотожне поняття до «іншомовної освіти» та передбачає застосування в навчальному процесі двох і більше мов з метою їх опанування як систем і використання як засобів навчання. В Резолюції XII Генеральної конференції ЮНЕСКО (1999 р.) поняття «багатомовність» було уточнено і тепер означає застосування у навчальному процесі трьох мов: рідної, державної (національної або регіональної) та міжнародної. У інтерпретації Ради Європи Plurilingual education (багатомовна освіта) – означає шлях освіти, що передбачає використання іноземної мови у вивченні немовних предметів та має таку мету: розширення мовного репертуару; формування цінного значення культури та лінгвістичного розмаїття; розвиток міжкультурної компетентності [31].

Наступним аспектом, що розкриває сутність іншомовної освіти на початку ХХІ століття є полілінгвізм, що розуміється науковцями як використання декількох мов у межах держави та обирається людиною відповідно до конкретної комунікативної ситуації [32]. Це поняття, на думку науковців, має власний синонімічний ряд: полімовність, багатомовність, мультилінгвізм тощо. Основним критерієм, за яким розрізняються ці поняття, є використання декількох мов в будь-якій мовній ситуації. У науковій літературі виокремлюються форми полілінгвізму: індивідуальний (особистісна характеристика комунікаційних потреб) та національний (особливості мовної політики певної держави). Цій проблемі присвячено дослідження Г. Лучкової щодо світових мов і полілінгвізму, яка виокремлює дещо інші форми полілінгвізму: індивідуальний (пов'язаний зі здібностями окремого індивіда), груповий (характерний для етногруп в іноетнічному оточенні), регіональний (спостерігається в зонах активних етноконтактів), державний (обумовлений наявністю в державі більш однієї державної мови), міждержавний (поширення мов міждержавного спілкування) [33]. Іншомовна освіта, на відміну від навчання іноземним мовам, дозволяє: виходити в галузь лінгвоутворювальних цінностей і смислів; передбачати можливість набуття тим, хто навчається соціально значущих якостей; простежувати системні зв'язки всіх соціальних інститутів і всіх суб'єктів таких складних процесів і явищ, якими є міжкультурне і міжособистісне спілкування, пізнавальна, професійна діяльність рідною та іноземною мовами та ін. [4, с. 27–32]. Виявлена закономірність розвитку іншомовної освіти на початку ХХІ століття щодо розширення розуміння сутності іншомовної освіти за рахунок таких понять, як мультилінгвізм, білінгвізм, багатомовність тощо, підтверджується документом Комюніке Єврокомісії: Багатомовність: перевага для Європи і спільне зобов'язання (*Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment*, 2008 р.), котрий визначає основні цілі та завдання політики багатомовності, а саме: підвищення обізнаності громадян країн-членів ЄС щодо питання мовного розгалуження та усунення бар'єрів у міжкультурному діалозі; можливість спілкування декількома іноземними мовами [34, с. 10]. На думку Н. Петриченко, полілінгвальна освіта формує у студентів фонові знання про культуру, традиції іншої країни, іншого народу. Полілінгвальна освіта, зауважує автор, сприяє розвитку мовної толерантності, формує позитивне сприйняття іноземних мов [35, с. 29]. Ю. Талалай, спираючись на визначення мультилінгвізму британською дослідницею В. Кук [36, с. 557–591] про те, що мультилінгвізм – стан людського розуму, який володіє граматики двох мов, зауважує, що мультилінгвізм – знання більше ніж однієї мови. На думку В. Кук, мультилінгвізм є не лише психологічним явищем і не лише соціологічним, а поєднанням цих двох підходів до визначення феномену мультилінгвізму [37, с. 41].

Для початку ХХІ століття характерним у розвитку іншомовної освіти є поява психологічного аспекту проблеми, пов'язаного із формуванням певного типу мовної особистості. Питання впливу багатомовності на особистісні якості людини висвітлено у працях французького лінгвіста Ф. Грожана, який стверджував, що когнітивно-інтелектуальна сфера монолінгвальної і плюрлінгвальної особистості суттєво різняться: рівень когнітивного розвитку багатомовної людини значно вищий, світогляд – ширший, а досвід спілкування – багатший. Водночас науковець наголошував на тому, що багатомовність – це не просто сума знань кількох мов, а унікальна комплексна якість особистості людини, що постійно змінюється і кількісно, і якісно. При визначенні поняття багатомовності дослідник не був прихильником ідеї перфектного володіння усіма мовами. На його думку, багатомовні особистості опановують іноземні мови з різними цілями, у різних галузях життєдіяльності [38]. Білінгвізм, на думку О. Першукової та Ж. Кошкіної, передбачає співіснування, взаємовплив і взаємодію декількох іноземних мов у багатомовному середовищі. Білінгвальне навчання передбачає одночасне застосування двох мов у роботі з того чи іншого предмета – державної та рідної, державної й іноземної [31]. Психологічний аспект проблеми вивчали науковці (Е. Оскар, Г. Кльосс), які визначають багатомовність як індивідуальну якість людської особистості та її здатність користуватися декількома мовами як засобами комунікації, акцентуючи увагу передовсім на функціональному аспекті багатомовності. Відповідно, багатомовність передбачає здатність оперативно переключатися з однієї мови на іншу з урахуванням потреб комунікативної ситуації. Ступінь володіння мовами при цьому не відіграє вирішальної ролі: «багатомовність не означає однакове володіння мовами» [40, с. 10]. Особливістю підходу Г. Кльосса [41, с. 39] щодо визначеної проблеми стало те, що ключовими поняттями іншомовної освіти він вважає «національну одномовність», «індивідуальну одномовність», «двомовність і білінгвізм», «багатомовність». Науковець звертає увагу на взаємозв'язки між поняттями: одномовність, двомовність, багатомовність на індивідуальному і соціальному рівнях. Здатність послуговуватися кількома мовами передбачає наявність єдиного соціально-комунікативного колективу, котрий характеризується використанням мов, що функціонально доповнюють одна одну. Поняття «багатомовність» науковець вживає для позначення здатності індивіда застосовувати декілька мов як засобів спілкування [41, с. 42]. У сучасній педагогічній літературі паралельно з поняттям «культурна освіта» використовуються терміни «інтеркультурна освіта», «транскультурна освіта», котрі значно розширюють розуміння сутності нашого поняття. Важливим для нашого дослідження є представлені у монографії В.Гаманюк моделі іншомовної освіти [16, с. 264] для розвитку справжнього багатомовного суспільства. За основу взято класифікаційні характеристики (К.-

Р. Бауш) моделей впровадження однієї світової мови як *lingua franca*, котра би слугувала інструментом у процесі міжнаціонального спілкування (нині це англійська, а у майбутньому нею може бути китайська). Така модель відома як «модель єдиної мови», («*das Leitsprachenmodell*») задля збереження мовної і культурної різноманітності й проголошеної рівності мов і культур. Інша модель – «модель керованої диверсифікації» («*das Modell gesteuerter Diversifikation*») розглядається як контроверсна у порівнянні з першою моделлю, пропонує зосередитися на вивченні мов сусідніх держав – «*Nachbarschaftssprachenmodell*» (ФРН) та прагне «найширшої мовнополітичної сенсibiлізації». Третя модель – «модель рецептивної багатомовності» («*Helvetica Modell*») ґрунтується на таких засадах: учасники комунікації самі обирають мову спілкування, кожен з них спілкується обраною мовою на продуктивному рівні, але сприймає інформацію мовою, запропонованою співрозмовником. Наступна модель – «*interlingua* як *lingua franca*» («*das Plansprachenmodell*») передбачає наявність єдиної для спілкування у межах Європи мови, не пов'язаної з жодним мовно-культурним, історично сформованим осередком. Прототипом такої мови може слугувати есперанто. Модель «латинська як фундаментальна мова» («*das Lateinmodell*»), котра сформувала культури Європи, отже, має все необхідне для спілкування. Наступна модель отримала назву «модель зворотнього порядку вивчення мов» («*das Modell der umgekehrten Sprachenfolge*») і протистоїть тенденції довготривалого вивчення англійської мови у іншомовній пропозиції шкіл як першої іноземної [16, с. 264]. Науковці (В. Беліков, Л. Крисін) вказують на наявність різних трактувань поняття «білінгвізм» («двомовність»). Вони позиціонують себе прихильниками білінгвізму як соціального феномену, що передбачає співіснування двох мов у межах одного мовного співтовариства. Білінгвізм співтовариства передбачає наявність індивідуального білінгвізму. Двомовність, як і багатомовність, має єдину соціально-комунікативну систему. Термін «диглосія» введений американським дослідником Ч. Фергюсоном (1959 р.) [42, с. 9–69, 328–331] для позначення двох різновидів мови, що співіснують в даному колективі, кожна з яких відіграє певну роль. Протилежну точку зору висловив американський дослідник Дж. Фішман: білінгвізм характеризує індивідуальні здібності, тобто він є індивідуально психологічним феноменом, а диглосія характеризується соціальним розподілом функцій – поняття соціологічне [43, с. 224–260].

В. Майданіченко сутність іншомовної освіти пов'язує з вивченням будь-якої нерідної мови, котра має супроводжуватись вивченням культури народу, тому іншомовну освіту він розглядає як різновид лінгвокультурної освіти. Результатом такої освіти є багатомовність людей, здатних самоідентифікуватись у світі. Автор, спираючись на ідеї Є. Пасова, визначає такі особливості іншомовної освіти: оволодіння культурологічним змістом іншомовної культури; психологічний зміст іншомовної культури; педагогічний зміст іншомовної культури (етичний, моральний, етичний аспекти); соціальний зміст іншомовної культури. Для нашого дослідження важливим є положення автора щодо підготовки багатомовної полікультурної особистості, яка використовує іноземну мову як засіб міжкультурного і міжособистісного спілкування. Підготовка такої особистості передбачає полікультурний характер іншомовної освіти. Повноцінне розкриття сутності полікультурної освіти можливо через суміжні поняття (кроскультурна, інтеркультурна і мультикультурна освіта). Кроскультурний підхід в освіті – це процес вивчення та врахування особливостей тієї чи іншої культури з метою створення сприятливих умов для їх взаємодії. Інтеркультурний підхід в освіті – це процес вивчення культур у їх взаємодії. Мультикультурний підхід – це процес вивчення співіснування різних культур на принципах соціальної рівності в рамках одного суспільства або держави [44].

Висновки. Іншомовна освіта відрізняється від навчання іноземним мовам: охоплює лінгвоосвітні цінності і смисли, формує соціально значущі якості, має системний характер, передбачає міжкультурне і міжособистісне спілкування у процесі пізнавальної, професійної діяльності [4, с. 27]. Розглядаючи іншомовну освіту з аксіологічної позиції, розуміємо її як цінність на рівні держави, суспільства і особистості. Умовою ефективності іншомовної освіти вважаємо взаємозв'язок державних та особистісних цінностей, що створює систему мовної освіти. Оволодіння іноземною мовою вважаємо елементом функціональної грамотності, професійної компетентності та інтегральною якістю особистості [45–55]. Концепція базується на інтегрованому навчанні мови та культури відповідних країн, на діалозі рідної та іноземної культур. Мета такої освіти (Р. Гришкова) – навчання мови через культуру, культури через мову, формування *homo moralis*: людини із совістю, що розрізняє добро і зло, має високі стійкі моральні орієнтири.

Література

1. Кедровских О. С. Иноязычное образование в высшей школе в социокультурном контексте. Молодой ученый. 2015. № 22. С. 800–802. URL: <https://moluch.ru/archive/102/23325/>. (дата обращения: 26.01.2019).
2. Круглій О. Іншомовна освіта у ВНЗ України та Польщі: досвід і перспективи. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com>. (дата звернення: 15.03.2019).
3. Булахова Я. В. Педагогічні умови навчання іноземних мов майбутніх інженерів-програмістів засобами мультимедійних програм: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2007. 20 с.
4. Гальскова Н. Современная методика обучения иностранному языку: пособие для учителя. Москва: АРКТИ-Глосса, 2010. 165 с.
5. Халева И. Вторичная языковая личность как реципиент инофонного текста. Язык-система. Язык-текст. Язык-способность: сб. ст. / Ин-т рус. яз. РАН. Москва, 1995. С. 280–287.
6. Asher J. Language by command. The Total Physical Response approach to learning language. The way of learning. Summer 1994. P. 35.
7. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. Москва: Русский язык, 1989. 276 с.
8. Ветчинова М. Н. Теория и практика иноязычного образования в отечественной педагогике второй половины XIX – начала XX века: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Моск. гуманитар. пед. ин-т. Курск, 2009. 466 с.
9. Гусевская Н. Ю. Иноязычное образование как историко-образовательный феномен. URL: <https://cyberleninka.ru/.../inozaychnoe-obrazovanie-kak-ist...> (дата звернення: 12.03.2019).
10. Шверун Н. В. Іншомовна підготовка студентів технічних університетів Польщі: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти Київ, 2012. 244 с.
11. Kozłowski A. Formy kształcenia języków obcych w szkolnictwie wyższym. Piotrków Trybunalski: Wydaw. Wydziału Zamiejscowego Kieleckiej WSP w Piotrkowie Tryb., 2006. S. 137–145.

12. Debaene E. Choosing a Coursebook. Theory and Practice in the Evaluation of English Language Teaching Materials: rozprawa doktorska. Warszawa, 2005. 422 s.
13. Суворова С. Л., Овсянникова О. Е. Актуальные проблемы иноязычного образования в вузе. URL: shgpi.edu.ru/files/nauka/ vestnik/2013/2013-4-51.pdf/. (дата звернення: 02.02.2019).
14. Тадеєва М. І. Сучасні тенденції розвитку шкільної іншомовної освіти в країнах-членах Ради Європи (порівняльний аналіз): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2011. 40 с.
15. Коротун О. О. Сучасні підходи до іншомовної підготовки різних категорій дорослих у процесі неформальної освіти. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/356301.pdf>. (дата звернення: 12.04.2019).
16. Гаманюк В. А. Іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика: монографія / КПІ ДВНЗ «КНУ». Кривий Ріг: Видавничий дім, 2012. 377 с.
17. Шандрюк С. І. Іншомовна освіта у США з позицій мультикультурності. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2015. Вип. VII С. 62–65. URL: <http://bdpu.org/philology/ua/files/2015/3/11.pdf>. (дата звернення: 23.02.2019).
18. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, гол. ред. В. Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
19. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. д-р пед. наук, проф. С. Ю. Николаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
20. Ярова О. Б. Білінгвальна освіта як тенденція розвитку початкової школи Євросоюзу. 2014. № 1(03) січень. С. 189–192.
21. Оніщук І. Умови ефективного засвоєння англійського граматичного матеріалу студентами закладів вищої освіти України. Актуальні проблеми вищої професійної освіти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: НАУ, 2018. С. 212–213.
22. Білінгвальна освіта. URL: <https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna-osvita>. (дата звернення: 12.03.2019).
23. Соколова І. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя іноземних мов: Генеза соціокультурних та освітніх парадигм. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка: зб. наук. праць. Київ: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2007. № 7. С. 165.
24. Atwater M., Riley J. P. Multicultural science education: Perspectives, definitions and research agenda. ScienceEducation. 1993. № 77 (6). P. 661–668.
25. Banks J. A. Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. Review of Research in Education. 1993. № 19. P. 3–49.
26. Gollnick D. Multicultural education. Viewpoints in Teaching and Learning. 1980. V. 56. No 1. P. 1–17.
27. Обдалова О. А. Иноязычное образование в XXI веке в контексте социокультурных и педагогических инноваций. Томск: Изд-во Том. ун-та, 2014. 180 с.
28. Braun M. Beobachtungen zur Frage der Mehrsprachigkeit Gottingische Gelehrte Anzeigen. 1986. № 4. S. 115–130.
29. Saer D. Psychological Problems of Bilingualism. Welsh Outlook. XV. 1928. P. 131–134.
30. Weisgerber L. Das Wort der Welt als sprachliche Aufgabe der Menschheit. Sprachforum. 1955. Jg. № 1. S. 10–19.
31. Першукова О., Кошкіна Ж. Методичні рекомендації з розвитку багатомовної освіти у навчальних закладах України. URL: www-center.univer.kharkov.ua/vesnik/full/217.pdf. (дата звернення: 18.02.2019).
32. Многоязычие (мультилингвизм, полилингвизм). Лингвистический энциклопедический словарь. URL: <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/mnogoiazychie/366>. (дата звернення: 09.03.2019).
33. Лучкова Г. Д. Мировые языки и полилингвизм. URL: http://www.rusnauka.com/23_WP_2009/Philologia/51066.doc.htm (дата звернення: 03.04.2019).
34. European Commission. Multilingualism: An Asset for Europe and A Shared Commitment. Brussels: European Communities, 2008. 35 p.
35. Петриченко Н. С. Полілінгвізм як фактор модернізації сучасної освіти в Україні. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал. Київ: Міленіум, 2012. № 4. С. 27–30. URL: http://old.nakkkim.edu.ua/sites/default/files/documents/page/%5Bsite-date-dd%5D-%5Bsite-date-mm%5D-%5Bsite-date-yy%5D/%5Buser-id%5D/Visnyk_4_12.pdf. (дата звернення: 12.02.2019).
36. Cook V. Evidence for multi-competence. Language Learning, 1992. № 42/4. S. 557–591.
37. Талалай Ю. О. Модернізація навчання іноземних мов у старшій школі країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Дрогобич, 2017. 139 с.
38. Grosjean F. Myths about Bilingualism. URL: www.francoisgrosjean.ch/myths_en.html. (дата звернення: 19.04.2019).
39. Першукова О., Кошкіна Ж. Методичні рекомендації з розвитку багатомовної освіти у навчальних закладах України. URL: www-center.univer.kharkov.ua/vesnik/full/217.pdf. (дата звернення: 18.02.2019).
40. Oskar E. Language Contact and Culture Contact: Towards an Intergrative approach in second language acquisition research. In: Dechert H. Current Trends in European Second Language Acquisition Research. Clevedon: Multilingual Matters, 1990. P. 10–20.
41. Kloss H. Bilingualism and Nationalism. Journal of Social Issues. 1967. Vol. 234. Issue 2. P. 39–47.
42. Беликов В. И., Крысин Л. П. Социоллингвистика: учебник для вузов. Москва: Российский государственный гуманитарный университет, 2001. С. 9–69.
43. Шарафутдинова Н. С. Теория и история лингвистической науки. 3-е изд., испр. и доп. Ульяновск, 2012. 346 с.
44. Майданіченко В. А. Світові тенденції розвитку іншомовної педагогічної освіти. URL: <https://www.psych.kiev.ua/> Майданіченко В. А. Світові тен. (дата звернення 09.12.2018).
45. Гершунский Б. С. Философия образования: учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. завед. Москва: Московский психолого-социальный институт, 1998.
46. Максимчук, Б., Жуков, В., Ящук С., Зубаль М., Кевланич В. Активізація мотивації майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту в сфері екологічного туризму / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – № 7 (91). – 390 с. (С. 234-243)
47. Gerasymova, I., Maksymchuk, B., Bilozero, M., Chernetska, Yu., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2019). Forming professional mobility in future agricultural specialists: the sociohistorical context. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 11 (4), 345-361.

48. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815. (Скопус)
49. Максимчук Б. А. Сучасний стан розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури / Б. А. Максимчук // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 3 (111) 19. – С. 92–97.
50. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Предик А. А., Височан Л. М., Плетеницька Л. С., Литвиненко В. А., Максимчук І. А. Структурне різноманіття педагогічних здібностей учителя початкової школи / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 40-47)
51. Максимчук І. А., Сагач О. М., Демченко І. І., Фурдуй С. Б., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Межиловська Л. Й., Кузько Е. О. Саморозвиток у контексті формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 88-95)
52. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Козій О. М., Демчишина О. В., Сагач О. М., Плетеницька Л. С., Максимчук І. А. Динаміка розвитку педагогічної майстерності та взаємодія факторів її формування / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 1 (121) 20. – с. 114 (С. 34-39)
53. Оніщук І. І., Приходько В. С., Соїна І. Ю., Єрмолаєв В. К., Петрусенко Н. Ю., Лінченко Н. Ю., Демченко І. І., Максимчук Б. А. Історичні передумови розвитку іншомовної освіти в Україні в контексті підготовки майбутніх тренерів / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 1 (121) 20. – с. 114 (С. 80-87)
54. Оніщук І. І., Галайдюк М. А., Маріонда І. І., Демченко І. І., Шемчук В. А., Литвиненко В. А., Кевпанич В. В., Максимчук Б. А. Науково-педагогічні передумови розвитку іншомовної освіти в контексті підготовки майбутніх учителів фізичної культури / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. – Випуск 4 (124) 20. – 98 с. (С. 68-74)
55. Onishchuk, I., Ikonnikova, M., Antonenko, T., Kharchenko, I., Shestakova, S., Kuzmenko, N., & Maksymchuk, B. (2020). Characteristics of Foreign Language Education in Foreign Countries and Ways of Applying Foreign Experience in Pedagogical Universities of Ukraine. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 44-65. <https://doi.org/10.18662/irrem/12.3/308>

Reference

1. Kedrovskikh, O. S. (2015). Foreign language education in higher education in a socio-cultural context. *Young scientist*, 22, 800–802. URL: <https://moluch.ru/archive/102/23325/>. (the acceded data: 26.01.2019).
2. Kruhliy, O. Foreign language education at HEI of Ukraine and Poland: experience and prospects. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com>. (the acceded data: 15.03.2019).
3. Bulakhova, Ya. V. (2007). Pedagogical conditions for studying foreign languages of future software engineers by means of multimedia programs. Abstract of PhD thesis. Luhansk, 20.
4. Galskova, N. (2010). Modern method of teaching a foreign language: a manual for a teacher. Moscow, 165.
5. Khaleieva, I. (1995). Secondary language personality as a recipient of inophone text. *Language system. Language text*. Moscow, 280–287.
6. Asher J. Language by command. The Total Physical Response approach to learning language. The way of learning. Summer 1994. P. 35.
7. Passov, Ye. I. (1989). Fundamentals of communicative methods of teaching foreign language communication. Moscow: Russian language, 276.
8. Vetchinova, M.N. (2009). The theory and practice of foreign-language education in domestic pedagogy of the second half of the XIX – the early XX centuries. PhD thesis. Kursk, 466.
9. Gusevskaya, N.Yu. Foreign language education as a historical and educational phenomenon. URL: <https://cyberleninka.ru/.../inoyazychnoe-obrazovanie-kak-ist...> (the acceded data: 12.03.2019).
10. Sheverun, N.V. (2012). Foreign language training for students of technical universities in Poland. PhD thesis. Kyiv, 244.
11. Kozłowski A. *Formy kształcenia języków obcych w szkolnictwie wyższym*. Piotrków Trybunalski: Wydaw. Wydziału Zamiejscowego Kieleckiej WSP w Piotrkowie Tryb., 2006. S. 137–145.
12. Debaene E. *Choosing a Coursebook. Theory and Practice in the Evaluation of English Language Teaching Materials: rozprawa doktorska*. Warszawa, 2005. 422 s.
13. Суворова С. Л., Овсянникова О. Е. Актуальные проблемы иноязычного образования в вузе. URL: shgpi.edu.ru/files/nauka/ vestnik/2013/2013-4-51.pdf/. (the acceded data: 02.02.2019).
14. Tadeieva, M.I. (2011). Current trends in foreign-language schooling in Council of Europe member countries (comparative analysis). PhD thesis. Luhansk, 40.
15. Korotun, O.O. Modern approaches to foreign language training for different categories of adults in non-formal education. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/356301.pdf>. (the acceded data: 12.04.2019).
16. Hamaniuk, V.A. (2012). Foreign language education of Germany in the context of all-European integration processes: theory and practice: monograph. Kryvyi Rih, 377.

17. Shandruk, S.I. (2015). Foreign language education in the United States from a position of multiculturalism. Scientific notes of Berdyansk State Pedagogical University. Issue VII. 62–65. URL: <http://bdpu.org/philology/ua/files/2015/3/11.pdf>. (the acceded data: 23.02.2019).
18. Encyclopedia of Education. Akademy of pedagogical sciences of Ukraine. Kiev, 2008. 1040.
19. Pan-European recommendations in language education: study, teaching, evaluation. Kiev. 2003. 273.
20. Yarova, O.B. (2014). Bilingual education as a trend in the development of elementary school of the European Union. 1(03). 189–192.
21. Onishchuk, I. (2018). Conditions for the effective assimilation of English-language grammar material by students of higher education institutions of Ukraine. Topical problems of higher professional education: materials of the VI International Scientific and Practical Conference. Kiev: NAU. 212–213.
22. Bilingual education. URL: <https://buki.com.ua/blogs/Bilinhvalna-osvita>. (the acceded data: 12.03.2019).
23. Sokolova, I.V. (2007). Professional training of the future teacher of foreign languages: Genesis of sociocultural and educational paradigms. Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy: col. of scient. works. Kiev, 7. 165.
24. Atwater M., Riley J. P. Multicultural science education: Perspectives, definitions and research agenda. ScienceEducation. 1993. № 77 (6). P. 661–668.
25. Banks J. A. Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. Review of Research in Education. 1993. № 19. P. 3–49.
26. Gollnick D. Multicultural education. Viewpoints in Teaching and Learning. 1980. V. 56. No 1. P. 1–17.
27. Obdalova, O.A. (2014). Foreign language education in the 21st century in the context of socio-cultural and pedagogical innovations. Tomsk. 180.
28. Braun M. Beobachtungen zur Frage der Mehrsprachigkeit Gottingische Gelehrte Anzeigen. 1986. № 4. S. 115–130.
29. Saer D. Psychological Problems of Bilingualism. Welsh Outlook. XV. 1928. P. 131–134.
30. Weisgerber L. Das Wort der Welt als sprachliche Aufgabe der Menschheit. Sprachforum. 1955. Jg. № 1. S. 10–19.
31. Pershukova, O., & Koshkina, Zh. Methodological recommendations from the development of multilingual education in educational institutions of Ukraine. URL: www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/217.pdf. (the acceded data: 18.02.2019).
32. Multilingualism (multilingualism, polilingualism). Linguistic Encyclopedic Dictionary. URL: <http://lingvisticheskiy-slovar.ru/description/mnogoiazychie/366>. (the acceded data: 09.03.2019).
33. Luchkova, G.D. World Languages and Polylinguism. URL: http://www.rusnauka.com/23_WP_2009/Philologia/51066.doc.htm (the acceded data: 03.04.2019).
34. European Commission. Multilingualism: An Asset for Europe and A Shared Commitment. Brussels: European Communities, 2008. 35 p.
35. Petrychenko, N.S. (2012). Polylinguism as a factor in the modernization of modern education in Ukraine. Bulletin of the State Academy of Leading Personnel of Culture and Arts: Scientific magazine. Kiev, 4. 27–30.
36. Cook V. Evidence for multi-competence. Language Learning, 1992. № 42/4. S. 557–591.
37. Talalay, Yu.O. (2017). Modernization of foreign language education in Central European high school in the context of multilingualism. PhD thesis. Drohobych., 139.
38. Grosjean F. Myths about Bilingualism. URL: www.francoisgrosjean.ch/myths_en.html. (the acceded data: 19.04.2019).
39. Pershukova, O., & Koshkina, Zh. Methodological recommendations from the development of multilingual education in educational institutions of Ukraine. URL: www-center.univer.kharkov.ua/vestnik/full/217.pdf. (the acceded data: 18.02.2019).
40. Oskar E. Language Contact and Culture Contact: Towards an Integrative approach in second language acquisition research. In: Dechert H. Current Trends in European Second Language Acquisition Research. Clevedon: Multilingual Matters, 1990. P. 10–20.
41. Kloss H. Bilingualism and Nationalism. Journal of Social Issues. 1967. Vol. 234. Issue 2. P. 39–47.
42. Belikov, V.I., & Krysin, L.P. (2001). Sociolinguistics: textbook for universities. Moscow: Russian State Humanitarian University, 9–69.
43. Sharafutdinova, N.S. (2012). Theory and history of linguistic science. Ulyanovsk, 3. 346.
44. Maydanichenko, V.A. World trends in the development of foreign-language pedagogical education. URL: https://www.psyh.kiev.ua/Майданіченко_В.А._Світові_тен. (the acceded data 09.12.2018).
45. Gerbunskiy, B.S. (1998). Philosophy of Education: a textbook for high school students and environments. Moscow: Moscow Psychological and Social Institute.
46. Maksymchuk, B., Zhukov V., Yashchuk S., Zubal M., Kevpanych V. (2019). Activation of motivation of future teachers of physical education and sports in the field of environmental tourism. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Scientific Journal. Sumy, 7 (91). 390. (234-243).
47. Gerasymova, I., Maksymchuk, B., Bilozero, M., Chernetska, Yu., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2019). Forming professional mobility in future agricultural specialists: the sociohistorical context. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 11 (4), 345-361.
48. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815. (Scopus)
49. Maksymchuk, B. A. (2019). The current state of pedagogical skills development of future physical education teachers. Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 3 (111) 19. 92–97.
50. Demchenko I. I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Predyk A. A., Vysochan L. M., Pletenytska L. S., Lytvynenko V. A., Maksymchuk I. A. (2020). Structural variety of pedagogical abilities at primary school teacher. Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 20. (40-47).
51. Maksymchuk I. A., Sahach O. M., Demchenko I. I., Furdyy S. B., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Mezhylovska L. Y., Kuzko E. O. (2020). Self-education in the context of the formation of pedagogical skills of the future teacher. Scientific Journal of M.P.

Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 203 (88-95).

52. Demchenko I.I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Koziy O.M., Demchyshyna O. V., Sahach O. M., Pletenytska L. S., Maksymchuk I. A. (2020). Dynamics of pedagogical skills development and interaction of factors of its formation. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 1 (121) 20. 114 (34-39).

53. Onishchuk I. I., Prykhodko V. S., Soyina I. Y., Yermolaiev V. K., Petrusenko N. Y., Linchenko N. Y., Demchenko I.I., Maksymchuk B. A. (2020). Historical prerequisites of the development of foreign-language education in Ukraine in the context of training of future coaches. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 1 (121) 20. 114 (80-87).

54. Onishchuk, I.I., Halaydiuk, M.A., Marionda, I.I., Demchenko, I.I., Shemchuk, V.A., Lytvynenko, V.A., Kevpanych, V.V., & Maksymchuk, B.A. (2020). Scientific and pedagogical prerequisites for the development of foreign-language education in the context of the training of future teachers of physical education. Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 4 (124) 20. 98 (C. 68-74).

55. Onishchuk, I., Ikonnikova, M., Antonenko, T., Kharchenko, I., Shestakova, S., Kuzmenko, N., & Maksymchuk, B. (2020). Characteristics of Foreign Language Education in Foreign Countries and Ways of Applying Foreign Experience in Pedagogical Universities of Ukraine. Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala, 12(3), 44-65. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/308>

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2020.8(128).30

Онiщук І. І.

кандидат педагогічних наук,

*старший викладач кафедри методики навчання іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний університету ім. М. Коцюбинського*

Шапошнікова І.М.

кандидат педагогічних наук,

*професор кафедри педагогіки та методики початкового навчання,
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова*

Шальов А. С.

*доцент кафедри англійської мови № 3 навчально-наукового інституту інженерії національного університету
"Одеська морська академія"*

П'ясецька Н. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти, дошкільної та спеціальної освіти,*

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Тонконог Н. І.

кандидат педагогічних наук,

*викладач кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний*

педагогічний університет імені Григорія Сковороди"

Зелінська Т.М.

кандидат сільськогосподарських наук,

старший викладач кафедри біологічної та загальної хімії,

Вінницький Національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

Бабаджанян В.В.

Старший викладач кафедри фізичного виховання,

Національний технічний університет "Харківський політехнічний університет"

Шпильова М. О.

викладач-методист, методист КВНЗ "Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу ім.Т.Г.Шевченка"

ЕТАПИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У науковому дискурсі загально визнано, що існуюча система іншомовної освіти є результатом її тривалого історичного розвитку, тому аналіз і узагальнення історичного досвіду даної галузі є необхідним у період модернізації сучасної гуманітарної освіти в Україні. Аналіз історичних, соціальних, культурних та педагогічних умов і чинників, що призвели до змін мети, завдань, змісту іншомовної освіти в Україні, дозволив визначити три етапи розвитку іншомовної освіти у контексті підготовки майбутніх учителів фізичної культури у педагогічних університетах України в період з середини ХХ до початку ХХІ століття. Перший етап (1950 – 1960) – етап формування загальнонаукового інтересу до феномену іншомовної освіти. Другий етап (1970 – 1980) – іншомовна освіта в умовах реформування вищої школи. Третій етап (1990 – 2018) – етап сталого розвитку іншомовної освіти в умовах інтеграції в європейський освітній простір. Історіографічний аналіз дозволив визначити міждисциплінарну сутність іншомовної освіти, яка полягає в тому, що: вивчення будь-якої нерідної мови має супроводжуватися вивченням культури народу, котрий розвиває вміння розуміти світову культуру в цілому, формує здатність орієнтуватися в сучасному полікультурному й інформаційному суспільстві.

Ключові слова: історичний розвиток, вчитель фізичної культури, гуманітарна освіта, педагогічні умови і